

PHÁT HUY NHÂN TỐ CON NGƯỜI TRONG SỰ NGHIỆP BẢO VỆ TỔ QUỐC THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

ĐẶNG CÔNG THÀNH (*)
LÊ XUÂN CHUNG (**)

Tóm tắt: Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn dành sự quan tâm đặc biệt đến vấn đề con người và phát huy nhân tố con người trong sự nghiệp cách mạng. Người khẳng định: tất cả do con người, tất cả vì con người, con người vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự phát triển. Thấm nhuần sâu sắc tư tưởng đó của Người, Đảng ta luôn xác định, con người là nguồn lực trung tâm quyết định thắng lợi mọi chiến lược phát triển, phát huy nhân tố con người là một nhiệm vụ trọng yếu, một khâu đột phá chiến lược để xây dựng và phát triển đất nước trong thời kỳ mới.

Từ khóa: Bảo vệ Tổ quốc; Hồ Chí Minh; phát huy nhân tố con người.

Abstract: During his lifetime, President Ho Chi Minh always paid special attention to the issue of people and promoting the human factor in the revolutionary process. He affirmed that everything is by people and for the people, that people are both the goal and the driving force of development. Deeply understanding his thought, our Party always considers that the people are the central resource that determine the victory of all development strategies, and that promoting the human factor is an important and strategic task to build and develop the country under new circumstances.

Keywords: Protecting the Fatherland; Ho Chi Minh; promoting the human factor.

Ngày nhận bài: 08/4/2024 Ngày biên tập: 06/8/2024 Ngày duyệt đăng: 22/10/2024

1. Chủ tịch Hồ Chí Minh với việc phát huy nhân tố con người trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc

Nghiên cứu một cách hệ thống, toàn diện hoạt động thực tiễn lãnh đạo cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho thấy, Người đặc biệt quan tâm đến con người và luôn tìm mọi cách thức, biện pháp để có thể phát hiện, khơi dậy, làm bộc lộ, hình thành và sử dụng những tiềm năng của con người cả về mặt thể lực, tâm lực, trí lực, đạo đức vào hoạt động vì sự phát triển của con người và sự tiến bộ hợp quy luật của xã hội. Đồng thời, Người luôn chỉ ra và tìm cách khắc phục những trở lực không tích cực cho việc phát huy phẩm chất tốt đẹp vốn có của con người. Chủ tịch Hồ Chí Minh

không xem xét con người một cách chung chung mà luôn nói tới con người cụ thể và đặt trong mối quan hệ biện chứng con người với con người, thường xuyên quan tâm tới nhu cầu, lợi ích, truyền thống, tâm lý, quan hệ của con người; xác định rõ con người vừa là mục đích, vừa là động lực của cách mạng và dành sự quan tâm đặc biệt cho sự nghiệp trồng người, phát triển con người một cách toàn diện. Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, phát huy nhân tố con người luôn gắn chặt với xây dựng con người mới, chế độ xã hội mới và phải đặt trong từng điều kiện lịch sử cụ thể.

Con người mà Chủ tịch Hồ Chí Minh nói tới với tư cách là chủ thể sáng tạo lịch sử, “vô luận việc gì, đều do người làm ra”⁽¹⁾. Trước hết và xuyên suốt trong tư tưởng của Người là Nhân dân. Sức mạnh của Nhân

(*) ThS, (**); Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

dân - toàn dân là sức mạnh to lớn nhất và vô địch, không có lực lượng, kẻ thù nào chống lại được. Theo đó, Người yêu cầu: phải dựa vào lực lượng vĩ đại của toàn dân. Sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc là sự nghiệp của toàn dân, nhiệm vụ của Quân đội và Công an chỉ có thể hoàn thành tốt khi biết dựa vào dân “lấy dân làm gốc”, “Dân khí mạnh thì quân lính nào, súng ống nào cũng không chống lại được”⁽²⁾. Khi đất nước có chiến tranh thì toàn dân đánh giặc, “mỗi người dân là một chiến sĩ. Mỗi làng là một chiến hào”, đánh giặc bằng mọi biện pháp, mọi vũ khí. Vì thế, nói tới phát huy nhân tố con người trong bảo vệ Tổ quốc, trước hết và xuyên suốt là phải nói tới phát huy sức mạnh của Nhân dân - toàn dân. Để làm được tốt việc này, phải thực hiện xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân, chăm lo bồi dưỡng sức dân và biết “Đem tài dân, sức dân, của dân làm lợi cho dân”, “việc gì có lợi cho dân phải hết sức làm, việc gì có hại cho dân phải hết sức tránh”. Về nguyên tắc, để làm yên lòng dân phải có chính sách đúng và cách làm đúng.

Khi định hướng giải quyết vấn đề quan hệ con người và vũ khí trong khởi nghĩa vũ trang, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói với Đại tướng Võ Nguyên Giáp: “chưa có súng chúng ta không sợ, người trước súng sau; có dân khắc có súng”⁽³⁾, và “hậu phương vững chắc nhất là trong lòng dân”⁽⁴⁾. Trong kháng chiến, Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu phải “động viên toàn dân, vũ trang toàn dân” và kêu gọi mọi người với mọi vũ khí có thể sử dụng để đánh giặc cứu nước. Người đặc biệt quan tâm tới chăm lo xây dựng và phát huy nhân tố con người, mà trực tiếp là những người cầm súng sẵn sàng chiến đấu bảo vệ Tổ quốc. Người đặt lên hàng đầu là phát huy nhân tố chính trị tinh thần của người lính cách mạng, đặc biệt là phát huy lòng yêu nước, tinh thần dũng cảm hy sinh, khắc phục khó khăn gian khổ, tất cả vì độc lập dân tộc và ấm no, vì hạnh phúc của Nhân dân; quyết không để có tình trạng bàng quan, thờ ơ chính trị, “có xác không hồn” trong hàng ngũ những người cầm súng. Mặc dù coi trọng phát huy nhân tố chính trị tinh thần nhưng Chủ tịch Hồ Chí

Minh không xem nhẹ các nhân tố khác. Người từng nhấn mạnh “tinh thần của con người phải truyền qua súng, tức là làm sao phải có kỹ thuật giỏi”⁽⁵⁾, có kỹ thuật giỏi, chính trị đạo đức tốt còn phải có sức khỏe và kỷ luật tự giác nghiêm minh... Và chỉ có đầy đủ các yếu tố đó cán bộ, chiến sĩ mới hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao.

Nhận thức sâu sắc vai trò “cán bộ là gốc của mọi công việc”, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm, chăm lo bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quân đội, đặt ra những yêu cầu rất cao đối với người cầm quân, người làm tướng cả về phẩm chất chính trị, đạo đức và trình độ, năng lực chỉ huy, quản lý. Người rất chú trọng việc giải quyết mối quan hệ giữa cán bộ với chiến sĩ, cấp trên với cấp dưới để tạo sự thống nhất trên dưới một lòng, đồng tâm cộng lực thực hiện nhiệm vụ. Trong đó cán bộ phải làm gương mẫu trong mọi lĩnh vực, mọi hoàn cảnh từ việc lớn đến việc nhỏ, phải biết giữ gìn sức của bộ đội, không để cho bộ đội hao mòn, mệt mỏi. Người cầm quân, nhất là người tướng phải có các phẩm chất như: “trí, dũng, nhân, tín, liêm, trung”; cán bộ chính trị, chính trị viên đối với bộ đội “phải thân thiết như một người chị, công bình như một người anh, hiểu biết như một người bạn”⁽⁶⁾. Cán bộ có như thế mới có thể phát huy được nhân tố con người - người lính kể cả trong đời thường cũng như khi ra trận đánh giặc.

Để phát huy nhân tố con người, Chủ tịch Hồ Chí Minh thường xuyên nhắc nhở quan tâm chăm lo, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho Nhân dân, cho cán bộ nói chung, cán bộ và chiến sĩ trong lực lượng vũ trang nói riêng. Mỗi con người cụ thể là cái riêng, có sở trường, sở đoản, có ưu điểm và hạn chế khác nhau, nên Người căn dặn phải tìm cách phát huy cái tốt và khắc phục cái xấu, mà cái xấu lớn nhất là chủ nghĩa cá nhân.

Một điều rất quan trọng mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ ra nhằm phát huy nhân tố con người là phải có “phép dùng người” đúng. Dùng người vì chính lợi ích của mọi người thì chắc chắn sẽ thành công, dùng người phải trên cơ sở yêu thương con người, yêu

cầu cao và tôn trọng nhân cách con người, khoan dung, nhân ái; ứng xử và giải quyết công việc “có lý, có tình”. Để dùng người thì phải biết người nhưng để biết được người thì trước hết tự biết mình. Đây đều là những cái không phải dễ. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, cần phải chống bệnh cây thế và kiêu ngạo, ưa người ta phỉnh nịnh, bệnh kinh nghiệm chủ nghĩa, máy móc, giáo điều. Đồng thời phải chống nạn ô dù, phe cánh, “yêu nên tốt, ghét nên xấu”. Cán bộ phải biết dạy bảo, nâng đỡ những người còn hạn chế, giúp cho họ tiến bộ, không để tình trạng hoang mang, sợ hãi, buồn rầu, uất ức, trái lại phải làm cho họ yên tâm, vui thú làm việc, dám nghĩ, dám nói, chủ động và tự chịu trách nhiệm trong công việc; “vì việc mà dùng người”, “dụng nhân như dụng mộc”.

Về phát huy nhân tố con người, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn chú trọng đến việc tự phát huy năng lực, phẩm chất, phương pháp, tác phong công tác của mỗi chủ thể, đồng thời đề cao vai trò của các tổ chức, đoàn thể cách mạng, các tập thể trong việc giáo dục rèn luyện; đào tạo, bồi dưỡng và thực hiện chính sách đối với con người, trong cất nhắc, đề bạt, sử dụng cán bộ, bố trí sắp xếp lực lượng, xây dựng sự đoàn kết, thống nhất và thực hiện các phong trào thi đua yêu nước... Người thường xuyên yêu cầu cán bộ, đảng viên phải phát huy phẩm chất, năng lực của mình để thực hiện nhiệm vụ được giao, qua đó nâng cao trách nhiệm, vai trò của các tổ chức, đoàn thể. Phát huy nhân tố con người trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc là trách nhiệm của nhiều chủ thể, song, mỗi chủ thể có vai trò, cách thức, biện pháp cụ thể khác nhau. Trong đó, sự lãnh đạo của Đảng đối với sự nghiệp củng cố quốc phòng, bảo vệ Tổ quốc và chính sách của Nhà nước đối với con người, với các giai cấp, tầng lớp trong xã hội có ý nghĩa đặc biệt quan trọng.

Do đó, nâng cao chất lượng công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, củng cố lòng tin của Nhân dân với Đảng, tăng cường xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa là nhiệm vụ hết sức quan trọng. Mỗi cán bộ, đảng viên trong các tổ chức đảng, Nhà nước, đoàn thể phải tiên phong trong thực hiện

nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, giải quyết tốt mối quan hệ giữa xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tất cả các lĩnh vực, các mặt hoạt động. Người nhấn mạnh, phải tăng cường củng cố quân đội làm lực lượng chủ chốt bảo vệ Tổ quốc và gìn giữ hòa bình; bộ đội và công an “phải làm cho mỗi người dân hiểu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc”⁽⁷⁾. Coi nhiệm vụ này là nghĩa vụ và là đạo đức công dân, theo đó, mọi người phải luôn nâng cao cảnh giác, sẵn sàng bảo vệ Tổ quốc. Đồng thời phải giải quyết tốt mối quan hệ giữa thực hiện nghĩa vụ, trách nhiệm bảo vệ Tổ quốc với lợi ích phù hợp với điều kiện phát triển kinh tế thị trường và bảo đảm công bằng, dân chủ.

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc của công dân không chỉ là làm nghĩa vụ quân sự hay phục vụ trực tiếp cho hoạt động của các lực lượng vũ trang. Mỗi công dân có thể thực hiện bảo vệ Tổ quốc bằng những cách thức thể hiện khác và nhân tố con người cần phải được phát huy bằng những biện pháp phù hợp. Những đóng góp của mỗi người dân trên các mặt trận lao động sản xuất, công tác, học tập, những giá trị kinh tế - xã hội, văn hóa mà họ đem lại là góp phần vào sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Khơi dậy, làm bộc lộ và tạo động lực môi trường thuận lợi cho mỗi người nâng cao tinh thần trách nhiệm, phát huy cao độ khả năng, trình độ, kinh nghiệm và các phẩm chất đạo đức, chính trị tinh thần để thực hiện tốt nhiệm vụ và nghĩa vụ công dân đều là những cái cần được khơi dậy và phải làm tốt hơn.

2. Tiếp tục phát huy nhân tố con người trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc thời kỳ mới

Để phát huy nhân tố con người trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc theo tư tưởng Hồ Chí Minh, cần quán triệt và thực hiện tốt quan điểm của Đảng ta về con người, phát huy nhân tố con người và “chiến lược bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới”, Đảng ta đã xác định rõ việc chăm sóc, bồi dưỡng, phát huy nhân tố con người với tư cách vừa là động lực, vừa là mục tiêu của cách mạng, là nguồn lực cơ bản cho phát triển đất nước.

Văn kiện Đại hội ĐBTQ lần thứ XI của Đảng đã chỉ rõ: Con người là trung tâm của

chiến lược phát triển, đồng thời là chủ thể phát triển. Đại hội ĐBTV lần thứ XIII của Đảng tiếp tục khẳng định một cách nhất quán, sâu sắc, toàn diện về vấn đề phát huy nhân tố con người: “nguồn lực con người là quan trọng nhất”⁽⁸⁾, đồng thời chủ trương phát huy nhân tố con người: “phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa... bồi dưỡng sức dân, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực... thúc đẩy đổi mới sáng tạo”⁽⁹⁾. Đặc biệt, vấn đề phát huy nhân tố con người được Đảng ta cụ thể hóa thành một trong những nhiệm vụ trọng tâm, thể hiện “phát huy giá trị văn hóa, sức mạnh con người Việt Nam trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, hội nhập quốc tế..., nâng cao chất lượng cuộc sống và chỉ số hạnh phúc của con người Việt Nam”⁽¹⁰⁾.

Như vậy, vấn đề xây dựng con người được Đảng, Nhà nước ta đặc biệt quan tâm cả về sức khỏe, tâm vóc, chất lượng với những biện pháp toàn diện, trong đó chú trọng tới thực hiện chính sách xã hội vì con người; đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục quốc dân, phát triển nền dân chủ xã hội chủ nghĩa, bảo đảm quyền làm chủ của con người bằng pháp luật, thực hiện đại đoàn kết toàn dân tộc dưới sự lãnh đạo của Đảng, xây dựng và phát huy nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Theo đó, để phát huy nhân tố con người không chỉ bồi dưỡng, khai thác sử dụng tri thức, trí tuệ, sức khỏe mà còn biết khơi dậy và nhân lên các giá trị văn hóa, niềm tự hào, tự tôn dân tộc, truyền thống yêu nước, không chịu khuất phục trước bất cứ kẻ thù nào của dân tộc Việt Nam.

Phát huy nhân tố con người hiện nay là một việc rất lớn, rất hệ trọng, có ý nghĩa quyết định sự thành công của sự nghiệp cách mạng nói chung, sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc nói riêng. Để thực hiện thắng lợi sự nghiệp vẻ vang đó, chúng ta phải dựa trên nền tảng quan điểm của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về con người và phát huy nhân tố con người và gắn với tình hình thực tiễn để vận dụng quan điểm, tư tưởng đó một cách phù hợp. Đồng thời phải luôn quán triệt về thực hiện tốt đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước ta mà trực tiếp là những vấn đề

liên quan đến phát triển con người trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Để khơi dậy được ý chí, khát vọng cống hiến của Nhân dân cho đất nước phải luôn đề cao vai trò chủ thể của Nhân dân trong việc thực hiện chủ trương, chính sách, kế hoạch, mục tiêu của Đảng và Nhà nước đề ra, thực hiện đúng như tinh thần của cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã chỉ đạo: “mọi đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật và hoạt động của Nhà nước đều vì lợi ích của Nhân dân, lấy hạnh phúc của Nhân dân làm mục tiêu phấn đấu”⁽¹¹⁾. Làm được như vậy sẽ thống nhất được “ý Đảng” và “lòng Dân”, Nhân dân sẽ đặt niềm tin tuyệt đối vào Đảng và Nhà nước, chủ động triển khai thực hiện thắng lợi chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước, tích cực tham gia quản lý xã hội, phát triển kinh tế, xây dựng văn hóa, xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, ngoại giao nhân dân... Và sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc nhất định thành công, mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh nhất định đạt được; đất nước phát triển, dân tộc trường tồn./.

Ghi chú:

(1), (6) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.281, tr.484.

(2) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sdd, tập 2, tr.297.

(3), (4) Đại tướng Võ Nguyên Giáp, *Nghiên cứu học tập và làm theo tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb Công an nhân dân, H.2006, tr.71, tr.71.

(5) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sdd, tập 14, tr.573.

(7) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, Sdd, tập 9, tr.503.

(8), (9), (10) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập II, Nxb CTQG-ST, H. 2021, tr.325, tr.324-325, tr.336.

(11) Nguyễn Phú Trọng, *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam*, Nxb CTQG-ST, H.2022, tr.28.